

2. Bojnice

Erb mesta:

Symbol opevnenia mali Bojnice vo svojom pečatidle už v druhej polovici 14. storočia. Nesporne to súviselo s udelením mestských výsad Bojniciam Ľudovítom I.

Vlajka mesta Bojníc vychádza z farieb mesta a tvorí ju šesť bielo-žlto-červených dvakrát sa opakujúcich vodorovných pruhov. Podľa zásad domácej mestskej vlajkovej tvorby je ukončená tzv. lastovičím chvostom.

Poloha mesta:

Bojnice (maď. Bajmóc, nem. Weinitz, Bojnitz) ležia na strednom Slovensku pri Prievidzi. Je to kúpeľné mesto nachádzajúce sa v Trenčianskom kraji v nadmorskej výške 298 m. n. m. Oblasť sa rozprestiera sa v strednej časti Hornonitrianskej kotliny pri úpätí pohoria Malá Magura, na pravom brehu rieky Nitra.

História mesta:

Nálezmi fosílií, starých 66 miliónov rokov sa Bojnice radia ku klasickým paleontologickým lokalitám Slovenska. Nálezy skamenených kostrových častí mamutov, nosorožcov, medveďov, ale i koní, jeleňov z okolia Bojníc dokladujú, že v chladnom stepnom prostredí si veľmi rýchlo našli svoje miesto veľké cicavce.

Paleolitický človek po sebe zanechal množstvo kamenných pracovných nástrojov – driapadlá, škrabádlá, vrtáky, hroty a množstvo úštepov z výroby. Okrem bežných nálezov slovanskej keramiky a železných predmetov bojnické artefakty dokladajú aj dechtárstvo.

Dejiny mesta sú spojené s Bojnickým hradom. Opevnené hradisko stálo v roku 1113 a o kamennom hrade sú údaje z roku 1302. Bol aj strediskom náboženského života, pretože cirkevná správa sa ustálila na kráľovských hradoch a vytvorili sa hradské fary. V Zoborskej listine z r. 1113 je už zmienka o fare, kostol sa však spomína až v roku 1244. V listine sa uvádzajú aj liečivé pramene.

Rozvoju Bojníc napomohlo získanie privilégii. Výsady mesta Bojniciam udelil kráľ Ľudovít I. v roku 1366. Okrem mestských slobôd potvrdil právo na jatku, mlyn, kúpele a neskôr i jarmočné právo.

Vojenské konflikty v 16. a 17. storočí priniesli Bojničanom mnoho utrpenia. Hrozba tureckého nebezpečenstva a stavovské vojny vyžadovali obohnať mesto hradbami kvôli jeho lepšej ochrane. Opevňovacie práce Bojníc začali za Turzovcov a pokračovali za Pálfiovcov.

K oživeniu poľnohospodárstva a remeselnej výroby došlo v 17. storočí, keď hornou Nitrou viedla poštová i obchodná cesta z Viedne cez Krakov až do Sedmohradska. Bojnice boli od roku 1613 až do roku 1823 jednou z poštových staníc. Na bojnické trhy so soľou, železom a drahými kovmi prichádzali obchodníci z Viedne, Moravy a Sliezska. Povestný bol aj obchod so šafranom. Na žiadosť Pavla Pálfiho potvrdil

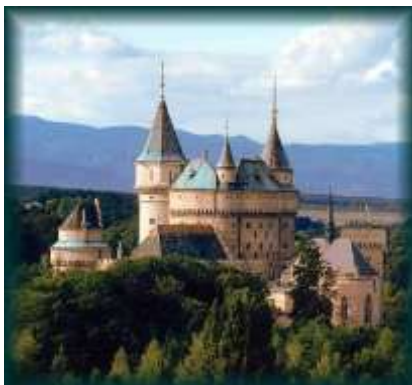
cisár Ferdinand III. Bojniciam v roku 1647 nové výsady a poriadky. K hlavným dôchodkom mesta patrilo výčap piva v zimných mesiacoch. Obmedzilo sa však užívacie právo lesa.

S rozmachom hospodárstva sa organizoval cechový systém v meste. Prvý cech utvorili ševci v roku 1653. V meste pôsobili aj iní remeselníci – murári, čizmári, krajčíri, tkáči, farbiari, kožušníci, debnári atď. Bojnice sa rozvojom remeselnej výroby zaradili k popredným mestečkám Nitrianskej župy, na čele s voleným richtárom a 12 senátormi. Pri mestskej rade bol stály notár. Mesto malo hajdúcha a na námestí stál pranier, dereš a mestská väznica.

Neskorší úpadok mesta a zaostávanie vo vývine súviselo s poklesom úrovne remeselnej výroby i počtom remeselníkov po narastaní manufaktúr, čo pretrvávalo aj po zrušení poddanstva v roku 1848. Bojnice zostali hospodárskym, administratívnym a vojenským centrom hornej Nitry i sídlom okresu do roku 1872.

V novodobých dejinách dostali Bojnice štatút mesta v roku 1966 a k jeho postaveniu významného strediska Slovenska z hľadiska kúpeľníctva a cestovného ruchu prispievajú nielen prírodné danosti a zaujímavé pamätihodnosti, ale i množstvo kultúrnych, športových a turistických aktivít.

Významné stavby a pamiatky:

Bojnický zámok, je národnou kultúrnou pamiatkou a zároveň sídlom múzea. Patrí medzi najkrajšie pamiatkové objekty na Slovensku a vyhľadávajú ho návštevníci z celého sveta. Bojnický zámok je jedným z najstarších a najvýznamnejších slovenských hradov. Stojí na travertínovej kope nad mestom.

Pôvodne bol hradom dreveným a vyvinul sa zo staršieho hradiska. Postupne v priebehu 13. storočia bol budovaný z kameňa ako majetok rodu Poznanovcov. Koncom 13. storočia sa Bojníc zmocnil uhorský veľmož Matúš Čák Trenčiansky a hrad mu patril do roku 1321. Po Matúšovi Čákovi sa v Bojniciach v 14. a 15. storočí vystriedali ako majitelia viaceré šľachtické rody. Výsledkom vtedajších stavebných aktivít je dodnes zachovaný pôdorys v tvare pretiahnutého oválu strednej obytnej časti hradu postavenej okolo malého nádvorja so studňou. Súčasný vzhľad je výsledkom prestavby na prelome 19. - 20. stor. v štýle francúzskych romantických zámkov na Loire. Je obklopený parkom s mohutnými stromami. Súčasťou parku sú botanická a zoologická záhrada a hradná jaskyňa. V interiéroch zámku sa nachádzajú súbory neogotického slohového zariadenia, historický nábytok, porcelán, obrazy a bytové doplnky. Jednou z pôvodných častí zámku je hradná kaplnka s prekrásnou štukovou klenbou a freskami z roku 1662.

Každým rokom na prelome apríla a mája, počas dvoch predĺžených víkendov, navštívia Bojnický zámok tisícky turistov. Medzinárodný festival duchov a strašidiel je najväčším podujatím svojho druhu na Slovensku.

jeho vzťahu k lipě svedčia aj zachované kráľovské listiny datované v Bojniciach so záverečnými formulami "Sub nostris dilectis tillis bojniciensibus" – Pod našimi milými lipami bojnickými. Vďaka týmto faktom sa stala známou ako Lipa kráľa Mateja a je národnou prírodnou pamiatkou.

Ďalšie zaujímavosti o tomto unikátnom strome sme získali z časopisu Slniečko v pravidelnej rubrike s názvom Desať divov Slovenska. Dozvedeli sme sa, že lipa ako pamätný strom Slovanov sa objavuje aj v mnohých básňach, [ľudových piesňach](#) či povestiach. K najznámejším patria i [verše Jána Kollára](#):

Múzeum praveku Slovenska

sa nachádza v historickom centre mesta Bojnice v areáli Prepoštskej jaskyne. Ide o náučnú expozíciu v prírode, priamo na vzácnom mieste, kde žil neandertálsky pračlovek na území Slovenska. Návštevníci sa môžu oboznámiť s dobou, v ktorej žil, aký viedol spôsob života v rámci svojho rodu (skupiny), aké si zhotovoval nástroje i ktoré nástroje boli objavené,

aké zvieratá žili na území Bojníc, akým spôsobom tieto zvieratá lovil, kosti ktorých zvierat sa tu našli, ako aj mnoho ďalších zaujímavostí o dobe, kedy sa každý deň tvrdo zápasilo o holý život...

Prepoštskú jaskyňu ako paleolitické nálezisko mimoriadneho významu objavil r. 1926 prepošť Karol Anton Medvecký, správca bojnickej rímsko-katolíckej farnosti a archeológ-amatér (po ňom dostala pomenovanie „Prepoštská“).

ZOO Bojnice

Súčasťou zámockého parku je aj zoologická záhrada. Jedná sa o najstaršiu a najznámejšiu ZOO na Slovensku. Pre verejnosť bola otvorená 1. apríla 1955 a v súčasnosti sa rozkladá na ploche 41 hektárov, z čoho časť so zvieratami tvorí 20 hektárov. Patrí k zoologickým záhradám všeobecného typu, to znamená, že sa nezameriava len na určité typy zvierat. V minulosti sa

vyššia pozornosť venovala najmä odchovu rysov ostrovidov, bežcov (emu, nandu) a horských kôz.

Počet druhov chovaných v ZOO Bojnice je najväčší zo všetkých štyroch slovenských zoo, v závere roka 2009 to bolo celkovo 384 živočíšnych druhov v počte 2050 kusov. Ako jediná slovenská zoo chová napr. slony africké, antilopy bongo, horské zebry Hartmannovej, orangutany bornejské a mnohé ďalšie. Od roku 2003 sa zoo stala riadnym členom najprestížnejšej asociácie svetových zoologických záhrad a akvárií (WAZA), ktorá združuje okolo 250 elitných svetových ZOO.

Nakoľko sa táto zoologická záhrada nachádza neďaleko Ilavy, každý z nás už mal možnosť navštíviť ju a pokochať sa rozmanitosťou živočíšnych druhov, ktoré tu žijú. I keď odborné názvy niektorých zvierat poznáme, mnohé poznatky sme si museli doplniť z vývesných tabúl visiacich na klietkach. O tom, či máme aj prehľad, ku ktorému živočíšnemu druhu patria, sme sa presvedčili na hodine prírodovedy. Našou úlohou bolo roztriediť najznámejšie druhy zvierat žijúcich v tejto ZOO do skupín – na cicavce, vtáky, obožživelníky, plazy a ryby. Pomôckou na zopakovanie charakteristických znakov jednotlivých skupín nám boli aj vypreparované zvieratá z prírodopisného kabinetu.

Vedomosti o rybách žijúcich na Slovensku sme si doplnili prostredníctvom PowerPointovej prezentácie s názvom:

- [RYBY NAŠICH RIEK](#)

Vyvrcholením nášho poznávania živočíšnej ríše bola skupinová práca, ktorej úlohou bolo zhotovenie obrázkových informačných tabúl jednotlivých živočíšnych druhov žijúcich v tejto zoologickej záhrade:

Kúpele Bojnice Prvá písomná správa o kúpeľoch Bojnice je z roku 1549. Autor Juraj Werhner ich opisuje ako vodné nádrže s rozličnou teplotou vody. Po prestavbe kúpeľov Pavlom Pálfiom sa v správe z roku 1671 uvádza, že v bojnických kúpeľoch je päť bazénov pod spoločnou strechou. Najlepší kúpeľ je vybudovaný z kameňa, ostatné bazény sú z dreva, ale tiež vkusné a čisté.

Na prelome 19.-20. storočia uskutočnil rekonštrukciu zámku a kúpeľov posledný hradný pán gróf Ján Pálffy. Novodobý rozvoj kúpeľov začal v 30. rokoch 20. storočia, kedy bol majiteľom kúpeľov Ján Baťa.

Štatút kúpeľného mesta získali Bojnice 17. 6. 1959. Odvtedy je kúpeľná starostlivosť poskytovaná nielen domácim pacientom, ale aj pacientom zo zahraničia.

Základom liečebných procedúr v Kúpeľoch Bojnice je prírodná, liečivá, hydrogén-uhličitanovo-síranová, vápnikovo-horčíková hypotonická akrototerma s teplotou od 28 – 52 °C, ktorá vyviera z 9 prameňov s výdatnosťou 40 l/s z hĺbok 1200-1500 m. Akrototerma zlepšuje látkovú výmenu a imunologické reakcie v bunkách, funkčnosť tkanív, ich zásobovanie kyslíkom a tým celkový stav organizmu. Liečivá voda účinkuje pozitívne na vegetatívny nervový systém, predovšetkým jeho parasympatickú časť. Liečia sa tu choroby pohybového ústrojenstva, nervové a ženské choroby, choroby z povolania.

Významné osobnosti:

Karina Habšudová (*1973) - tenistka. Reprezentovala Slovensko na olympijských hrách v Atlante roku 1996 a v Sydney roku 2000.

Andrej Kraus (*1967) - herec, humorista a moderátor. Účinkoval v rozhlasovom zábavnom programe Twister a v televíznych zábavných programoch:

Uragán , Hurikán, Kutyl s.r.o. a Susedia. Známý je najmä svojou spoluprácou s Petrom Marcinom. V súčasnosti píše scenáre k seriálom Panelák a Keby bolo keby na TV JOJ.

Miloslav Mečír (*1964) - bývalý slovenský profesionálny tenista, olympijský víťaz zo Soulu 1988.

Juraj Mokry (*1977) - slovenský herec, moderátor a zabávač.

Andrej Sekera (*1986) - hráč NHL, Buffalo Sabres - slovenský hokejový reprezentant

ZDROJE:

<http://www.bojnice.sk/>

<http://www.bojnicecastle.sk/>

<http://www.zoobojnice.sk/>

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Bojnice>

<http://www.kupele-bojnice.sk/index1.php?ids=14>